

ЩОДО НАДАННЯ ЗГОДИ ДРУГОГО З ПОДРУЖЖЯ НА ВІДЧУЖЕННЯ ЧАСТКИ В СТАТУТНОМУ КАПІТАЛІ ТОВАРИСТВА

REGARDING THE CONSENT OF THE OTHER SPOUSE FOR THE ALIENATION OF A SHARE IN THE AUTHORIZED CAPITAL OF THE COMPANY

Ісаєва К.О., адвокат,
аспірант кафедри цивільного права № 1
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена висвітленню спірних питань, які стосуються згоди другого з подружжя на відчуження частки в статутному капіталі товариства. Під час дослідження приділено увагу правовій природі частки. Визначено, що судова практика з цього питання до сьогодні є спірною, утім, уже прийняті рішення Верховного Суду, в яких зроблено спробу розв'язати існуючі проблеми щодо відчуження частки. З огляду на позиції вчених та існуючу судову практику визначено, що частка в статутному капіталі товариства належить до спільного сумісного майна подружжя, а отже, для її відчуження необхідна згода другого з подружжя.

Досліджено питання фактичного представництва подружжя. Зроблено висновок про те, що жодна форма представництва другого з подружжя не є автоматичною і потребує вчинення дій, спрямованих на набуття статусу представника. Крім того, дружина, чоловік мають право на звернення до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що укладений другим із подружжя без її/його згоди, якщо договір виходить за межі дрібного побутового, що також свідчить про відсутність відносин фактичного законного представництва між подружжям.

Зроблено висновок про те, що, оскільки правочини з часткою в статутному капіталі товариства вочевидь виходять за межі дрібних побутових правочинів, і не завжди в такому випадку можна оцінити реальну цінність частки в статутному капіталі, вона є складним об'єктом, вартість якого може значно вирости з часом, на відчуження частки в статутному капіталі товариства необхідна письмова згода другого з подружжя в силу ч. 3 ст. 65 Сімейного кодексу України як на укладення договору щодо цінного майна.

Оскільки частка в статутному капіталі товариства оформлена на одного з подружжя, про що зазначається в Єдиному державному реєстрі, логічним є вжиття письмової згоди іншого з подружжя на її відчуження. Справжність підпису другого з подружжя на заяві про таку згоду має бути нотаріально засвідчена, утім, нотаріальної форми такої згоди не вимагається.

Ключові слова: частка в статутному капіталі, товариство, згода подружжя, відчуження частки, цінне майно, фактичне представництво подружжя.

The article is devoted to the coverage of controversial issues related to the alienation of a share in the company's authorized capital. During the study, the author paid attention to the legal nature of the share. It was determined that the judicial practice on this issue is still controversial, however, decisions of the Supreme Court have already been adopted, in which an attempt was made to solve the existing problems regarding the alienation of the share. Taking into account the positions of scientists and the existing judicial practice, it is determined that the share in the authorized capital of the company belongs to the joint property of the spouses, and therefore, for its alienation, the consent of the second spouse is required.

The question of the actual representation of the spouses has been noticed. It was concluded that no form of representation of the second spouse is automatic and requires actions aimed at acquiring the status of a representative. In addition, the wife and husband have the right to appeal to the court with a claim to declare the contract invalid as the one concluded by the second spouse without her/his consent, if the contract goes beyond the boundaries of a small household, which also indicates the absence of actual legal representation between spouses.

It was concluded that since transactions with a share in the authorized capital of the company obviously go beyond small transactions, and it is not always possible to assess the real value of a share in the authorized capital, it is a complex object, the value of which can increase significantly over time, the alienation of a share in the authorized capital of the company requires the written consent of the second spouse pursuant to Part 3 of Art. 65 of the Family Code of Ukraine as a contract for valuable property.

Since the share in the authorized capital of the company is issued to one of the spouses, which is noted in the Unified State Register, it is logical to demand the written consent of the other spouse for its alienation. The authenticity of the signature of the second spouse on the application for such consent must be notarized, however, a notarized form of such consent is not required.

Key words: share in the authorized capital, company, consent of the spouses, alienation of the share, valuable property, de facto representation of the spouses.

Постановка проблеми. Питання про правові особливості відчуження частки в статутному капіталі товариства неодноразово досліджувалися та обговорювалися вченими та знаходили спроби вирішення в правозастосуванні. Утім, до сьогодні залишаються спірними окремі питання, що стосуються відчуження частки в статутному капіталі товариства, зокрема щодо необхідності отримання та форми вираження згоди другого з подружжя на відчуження частки в статутному капіталі товариства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості відчуження частки в статутному капіталі товариства, зокрема питання щодо згоди другого з подружжя на її відчуження, розглядали Н. Вінтоняк, В. Жилінкова, О. Кібенко, В. Кравчук, Г. Назарова, С. Нижний, О. Пелипенко, С. Погрібний, І. Саракун, А. Смітюх, І. Спасибко-Фатєєва та інші. Досліджувалися правова природа частки в статутному капіталі товариства, питання про те, чи є частка в статутному капіталі товариства об'єктом спільної сумісної власності подружжя, а також питання щодо

згоди другого з подружжя на її відчуження. **Виділення недосліджених раніше частин загальної проблеми.** Незважаючи на чималу кількість досліджень та публікацій, все ще не вщухають спори стосовно необхідності отримання згоди другого з подружжя на відчуження частки в статутному капіталі. До того ж судова практика з цього приводу залишається спірною, що викликає необхідність наукового переосмислення правової природи згоди другого з подружжя на відчуження частки в статутному капіталі товариства.

Метою цієї статті є дослідження питання, чи поширюється на частку в статутному капіталі товариства правовий режим спільної сумісної власності подружжя, аналіз актуальних наукових досліджень та судової практики щодо необхідності отримання згоди другого з подружжя на відчуження частки в статутному капіталі товариства, а також надання пропозицій щодо форми такої згоди.

Виклад основного матеріалу дослідження. Механізм відчуження частки в статутному капіталі товариства

передбачає наявність низки умов, щодо яких періодично ставляться питання як теоретиками, так і практиками. Однією з умов відчуження частки в статутному капіталі є необхідність отримання згоди другого з подружжя, питання про яку до сих пір є предметом наукових обговорень та викликає спори під час правозастосування.

Відповідно до ч. 1 ст. 65 Сімейного кодексу України (далі – СК України) дружина, чоловік розпоряджаються майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за взаємною згодою. Відтак, згода на відчуження частки в статутному капіталі товариства необхідна в разі, якщо така частка буде вважатися об'єктом спільної сумісної власності подружжя.

Щодо того, чи вона такою є, періодично виникають наукові обговорення та все ще неоднорідно формується судова практика.

До 2012 року частка в статутному капіталі відповідно до актуальності на той момент практики Верховного Суду України взагалі не вважалася об'єктом спільної сумісної власності подружжя. Постановою Пленуму Верховного Суду України було визначено, що в разі, якщо вклад до статутного капіталу господарського товариства зроблено за рахунок спільного майна подружжя, в інтересах сім'ї, той із подружжя, хто не є учасником товариства, має право на поділ одержаних доходів. У разі використання одним із подружжя спільних коштів у супереч ст. 65 СК України інший із подружжя мав право на компенсацію вартості його частки [1].

Аналогічним чином вирішувалося питання і щодо приватного підприємства, що порушувало принцип рівності подружжя, оскільки шляхом внесення спільного майна подружжя в статутний капітал товариства або приватного підприємства другий із подружжя отримував можливість маніпулювати спільною сумісною власністю подружжя та використовувати грошові кошти не на користь сім'ї.

Деякі зрушення в цьому питанні було започатковано Конституційним Судом України, коли ним було розглянуто питання щодо приватного підприємства корпоративного типу і зроблено висновок про те, що статутний капітал приватного підприємства є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя [2], якщо внесене до нього майно не є об'єктом права особистої власності одного з подружжя.

Утім, після цього і донині в судовій практиці періодично виникають розбіжності щодо розуміння частки в статутному капіталі як об'єкта спільної сумісної власності.

Верховний Суд України не вважав частку в статутному капіталі товариства об'єктом спільної сумісної власності подружжя. Такі думки, зокрема, наводилися в постанові від 03.06.2015 р. у справі № 6-38ц15 [3], згідно з якою грошові кошти, внесені одним із подружжя, який є учасником господарського товариства, у статутний капітал цього товариства за рахунок спільних коштів подружжя, стають власністю цього товариства, а право іншого з подружжя на спільні кошти трансформується в інший об'єкт – право вимоги на виплату частини вартості такого внеску. Аналогічому висновку Верховний Суд України дійшов і у постанові від 02.10.2013 р. у справі № 6-79ц13 [4].

Верховний Суд також виносив подібні рішення, зазначаючи, що частка в статутному капіталі товариства не належить до спільної сумісної власності подружжя. Зокрема, у постанові Верховного Суду від 10.10.2018 р. у справі № 569/6236/16-ц [5] та від 12.11.2019 р. у справі № 918/598/18 [6] зазначено, що з моменту внесення грошових коштів до статутного капіталу господарського товариства вони є власністю самого товариства, зазначені спільні кошти (майно) подружжя втрачають ознаки об'єкта права спільної сумісної власності подружжя.

Утім, усе це не вирішувало питання про те, що в статутний капітал товариства все ж вносилося спільне майно подружжя.

Вже 10.11.2021 р. було прийнято постанову Верховного Суду у справі № 496/1249/13-ц [7], де було зроблено висновок про те, що навіть якщо майно подружжя знаходиться у власності юридичної особи, зареєстрованої у формі приватного підприємства, то подружжя може поділити не саме майно, а частку в статутному капіталі цієї юридичної особи.

Паралельно з існуючою судовою практикою в науці широко обговорювалося питання реалізації кожним із подружжя права на частку. Перебуваючи в корпоративних відносинах, їх учасник набуває корпоративні права відповідно до права на частку в статутному капіталі господарського товариства. Водночас це право на частку залишається в тому самому правовому режимі спільної сумісної власності подружжя, оскільки цей правовий режим не може автоматично змінитися з внесенням одним із подружжя частини їхнього майна у вигляді внеску [8, с. 93–94].

У відносинах спільної сумісної власності подружжя право на частку в статутному капіталі є складовою частиною їх спільного майна [8, с. 101].

Зазначена вище позиція вчених-цивілістів була почута у постанові Великої Палати Верховного Суду від 29.06.2021 р. у справі № 916/2813/18 [9], у якій Суд відступив від висновків, викладених у постанові Верховного Суду України від 03.07.2013 р. у справі № 6-61ц13 [10], Верховного Суду від 10.10.2018 р. у справі № 569/6236/16-ц [5] та від 12.11.2019 р. у справі № 918/598/18 [6], що частка в статутному капіталі приватного підприємства корпоративного типу, яка придбана за спільні кошти подружжя, не є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя та може бути відчужена одним із них без згоди іншого. У цій справі Велика Палата Верховного Суду вказала, що в разі внесення спільного майна подружжя (гроші, нерухомість, автомобілі тощо) до статутного капіталу юридичної особи воно стає вже власністю цієї особи, а не подружжя. Тож у такому випадку подружжю треба ділити вже не майно, а саме право на частку в статутному капіталі.

Відтак, хоча учасником корпоративних правовідносин є той із подружжя, якому формально належить частка в статутному капіталі товариства і який реалізовує свої корпоративні права як учасник, право на частку має також другий із подружжя, а тому розпоряджатися цією часткою, яка є складовою спільної сумісної власності подружжя, необхідно зі згоди другого з подружжя.

Відповідно до ч. 3 ст. 54 СК України для укладення одним із подружжя договорів, які потребують нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, а також договорів стосовно цінного майна, згода другого з подружжя має бути подана письмово. Внесок до статутного капіталу товариства може бути сформований, зокрема, за рахунок об'єктів права спільної сумісної власності подружжя.

Будь-який правочин щодо спільного майна подружжя має виражати спільну волю чоловіка і дружини. Відтак, згода другого з подружжя має виражатися відповідним чином [11, с. 99]. За таких умов підлягає вирішенню питання щодо форми вираження такої згоди.

Оскільки подружжя в значній частині правовідносин є одним цілим і виступає як одна сторона, розглядається також і питання щодо того, чи можна говорити, що один із подружжя виступає в цьому випадку законним представником іншого з подружжя.

Існує думка, що в цьому випадку має місце своєрідне законне представництво чоловіком (дружиною) другого з подружжя як співвласника [12, с. 463].

Слід зазначити, що така позиція цілком відповідає доктрині та законодавству окремих європейських країн, утім, не має законодавчих підстав для застосування в Україні.

Наприклад, у Франції (ст. 220 Цивільного кодексу) [13, с. 408–410], а також в Італії (ст. 180 Цивіль-

ного кодексу) один із подружжя представляє іншого в силу закону в майнових відносинах [14, с. 52].

Натомість відповідно до ч. 3 ст. 237 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства.

Статтями 242–244 ЦК України визначено підстави для представництва за законом, довіреністю та комерційного представництва. Жодним нормативно-правовим актом не передбачається можливість фактичного представництва другого з подружжя.

Не містить такого положення й СК України, ст. 65 якого передбачено розпорядження спільною сумісною власністю за взаємною згодою, а не шляхом законного представництва.

Відтак, жодна форма представництва другого з подружжя не є автоматичною і потребує вчинення дій, спрямованих на набуття статусу представника. Крім того, дружина, чоловік мають право на звернення до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що укладений другим із подружжя без її/його згоди, якщо договір виходить за межі дрібного побутового, що також свідчить про відсутність відносин фактичного законного представництва між подружжям.

Тож оскільки представництво подружжя одне одним все ж не є фактичним у майнових правовідносинах, а для відчуження частки в статутному капіталі товариства необхідна згода другого з подружжя, постає питання про форму її вираження.

Відповідно до ч. 2 ст. 65 СК України при укладенні договорів одним із подружжя вважається, що він діє за згодою другого з подружжя.

Ця норма сімейного законодавства передбачає наділення другого з подружжя повноваженнями на відчуження спільного майна подружжя.

Підтримав таку думку і Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ в Ухвалі від 17.02.2016 р. у справі № 6-18576ск15 [15], де зазначалося, що дії, пов'язані зі зміною засновників, учасників підприємств і з розпорядженням майном підприємства в процесі здійснення ним господарської діяльності, згоди іншого з подружжя, який не є учасником чи засновником приватного підприємства, не вимагається, оскільки відповідно до положень ст. 65 СК України вважається, що подружжя діє за взаємною згодою.

Протилежною є позиція про те, що, оскільки відчуження частки в статутному капіталі явно виходить за межі дрібних побутових правочинів, необхідно отримати письмову згоду другого з подружжя [16, с. 45].

Відповідно до ч. 3 ст. 65 СК України для укладення одним із подружжя договорів, які потребують нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, а також договорів стосовно цінного майна, згода другого з подружжя має бути подана письмово.

Тож передусім слід з'ясувати, чи є частка в статутному капіталі цінним майном у розумінні цивільного законодавства України. Складність у тому, що ним не передбачено визначення поняття цінного майна, але саме це поняття в ЦК України застосовується, хоча й достатньо обмежено. Зокрема, це стосується рухомого майна, що має значну цінність для укладення договору довічного утримання (ст. 744 ЦК України). До такого майна окремі вчені відносять також речі значної вартості, яка не зменшується в часі, наприклад: антикварні речі, твори мистецтва, культурні цінності, коштовності, колекції з перелічених предметів, а також транспортні засоби, машини, обладнання, паї, цінні папери, нематеріальні активи [17].

ЦК України надає тільки поняття дрібного побутового правочину як такого, який задовольняє побутові потреби особи, відповідає її фізичному, духовному чи соціальному розвитку та стосується предмета, який має невисоку вар-

тість (ст. 31). Утім, до нього вочевидь не можна віднести правочин щодо частки в статутному капіталі товариства. Хоча поняття цінного майна може бути визначено для кожного окремого випадку та враховуючи матеріальний стан подружжя, вважаємо, що частка в статутному капіталі може вважатися цінним майном, оскільки правочини щодо цього майна, звичайно, виходять за межі дрібних побутових. До того ж, не завжди в такому випадку можна оцінити реальну цінність частки в статутному капіталі, вона є складним об'єктом, вартість якої може значно вирости з часом, що, на нашу думку, є підставою вважати частку в статутному капіталі цінним майном у розумінні ст. 65 СК України.

Внаслідок цього різниці між правочинами з цінним майном або з таким, яке до цієї категорії не належить, має невизначений характер. Головне полягає в тому, що практично будь-який правочин може бути оскаржений другим із подружжя в суді на тій підставі, що його було вчинено без його усної згоди [18, с. 226].

Існує думка, що цінним є майно, яке має для сторін значну цінність з огляду на обсяг утримання та/або догляду, визначений у змісті конкретного договору [19].

Визначають, що за таких умов нотаріус змушений самостійно орієнтуватися в ситуації, беручи до уваги не лише реальну вартість майна, але, ймовірно, і майновий стан сім'ї, подружжя, якому таке майно належить [20, с. 8].

З огляду на зазначене вище вважаємо, що на відчуження частки в статутному капіталі товариства необхідна письмова згода другого з подружжя в силу ч. 3 ст. 65 СК України як на укладення договору щодо цінного майна.

Аналогічну думку викладено у п. 4.2 глави 1 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 р., відповідно до якого під час посвідчення правочинів щодо розпорядження спільним майном подружжя, якщо документ, що посвідчує право власності, оформлений на ім'я одного з подружжя, нотаріус вимагає письмову згоду іншого з подружжя [21].

Оскільки частка в статутному капіталі товариства оформлена на одного з подружжя, про що зазначається в Єдиному державному реєстрі, логічним є витребування письмової згоди іншого з подружжя на її відчуження. Справжність підпису другого з подружжя на заяві про таку згоду має бути нотаріально засвідчена, утім, нотаріальної форми такої згоди не вимагається.

Ця думка також підтверджується методичними рекомендаціями Нотаріальної палати України щодо посвідчення договорів купівлі-продажу частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, де зазначено, що для забезпечення безспірності правочину та уникнення в майбутньому можливих судових спорів у разі якщо частка в статутному капіталі товариства сформована або придбана за рахунок коштів/майна, що є спільною сумісною власністю подружжя, нотаріусами витребується згода другого з подружжя на відчуження частки в статутному капіталі [22].

Висновки і пропозиції. У статті досліджено правову природу згоди другого з подружжя на відчуження частки в статутному капіталі товариства. Було зроблено висновки про те, що право на частку в статутному капіталі товариства належить подружжю на праві спільної сумісної власності, утім, корпоративні права з неї реалізовує той із подружжя, хто є учасником товариства.

Оскільки відчуження частки в статутному капіталі товариства є правочином щодо майна, яке належить подружжю на праві спільної сумісної власності, для цього необхідна згода другого з подружжя.

Зроблено висновок про те, що на частку в статутному капіталі товариства поширюється режим цінного майна в розумінні ст. 65 СК України, а отже, для її відчуження необхідне дотримання простої письмової форми такої згоди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 № 11. *Законодавство України / Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07#Text>
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства «КІО» щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України від 19.09.2012 № 17-рп/2012, справа № 1-8/2012. *Законодавство України / Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-12#Text>
3. Постанова Верховного Суду України від 03.06.2015 у справі № 6-38цс15. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/44666116>
4. Постанова Верховного Суду України від 02.10.2013 у справі № 6-79цс13. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/34180776>
5. Постанова Верховного Суду від 10.10.2018 у справі № 569/6236/16-ц. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77473482>
6. Постанова Верховного Суду від 12.11.2019 у справі № 918/598/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85617585>
7. Постанова Верховного Суду від 10.11.2021 у справі № 496/1249/13-ц. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101360889>
8. Харьковская цивилистическая школа: антология семейного права : монография / В. К. Антошкина, В. И. Борисова, И. В. Жилинкова и др.; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2013. 240 с.
9. Постанова Верховного Суду від 29.06.2021 у справі № 916/2813/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899>
10. Постанова Верховного Суду України від 03.07.2013 у справі № 6-61цс13. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/34634294>
11. Жилінкова І. В. Механізми здійснення окремих категорій суб'єктивних цивільних та сімейних прав. *Приватноправові механізми здійснення та захисту суб'єктивних прав фізичних та юридичних осіб* : кол. моногр. / В. Л. Яроцький, В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатеева, І. В. Жилінкова та ін.; за наук. ред. В. Л. Яроцького. Харків : Юрайт, 2013. С. 89–115.
12. Ромовська З. В. Українське сімейне право : підручник: акад. курс. Київ : Прав. єдність, 2009. 500 с.
13. Koziol H. Grundriss des burgerlichen Recchts. Wien : Manz, 2006. Vol. 1. 13th ed. XXXVI, 674 s.
14. Надьон В. В. Укладення договору одним із подружжя без належної згоди другого. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 18. С. 51–57. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vprc_2019_18_9.pdf
15. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.02.2016 у справі № 6-18576ск15. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56191790>
16. Вінтоняк Н. Д. Набуття корпоративних прав одним із подружжя. *Часопис цивілістики*. 2019. № 33. С. 42–47.
17. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. М. Клименко, С. Я. Рябовська, Л. О. Кармаза та ін. Київ : Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2013. 1216 с. URL: <http://meگو.info/матеріал/спадкове-право-нотаріатадвокатура-суд-практичний-довідник-фурса-ся-2009р>
18. Сімейний кодекс України : науково-практичний коментар / за ред. І. В. Жилінкової. Харків : Ксилон, 2008. 855 с.
19. Великорода О. М. Правове регулювання договору довічного утримання (догляду) в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. Вип. 2 (5). С. 89–97. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v2_2014/08.pdf
20. Єрух А. Окремі питання щодо укладення правочинів із спільним майном подружжя. *Нотаріат для вас*. 2004. № 12. С. 8–10.
21. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. *Законодавство України / Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>
22. Методичні рекомендації нотаріальної палати України щодо посвідчення договорів купівлі-продажу частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2017. № 4 (94), серпень. С. 154–160. URL: <http://yurradnik.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Metodrekomendatsi.pdf>